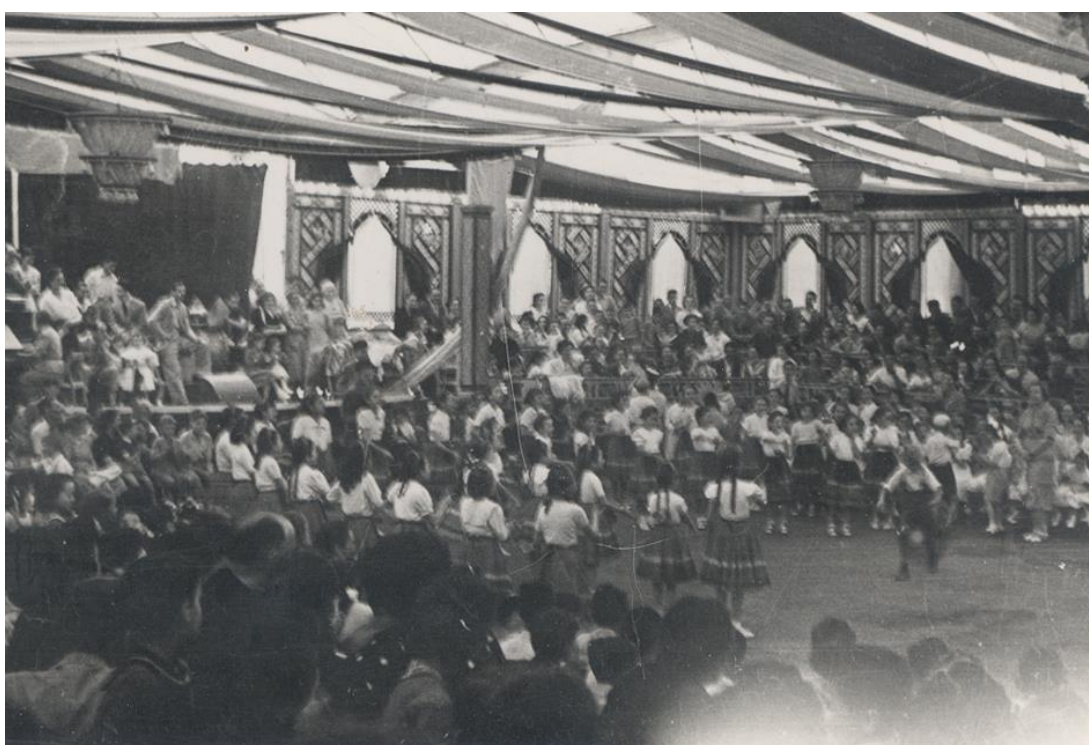

TEMPS D'ENVELATS

La Festa Major de Sant Pere

Cal prendre en consideració que el període que tenim documentat, ja sigui per testimonis orals o bé per la documentació de l'Arxiu, correspon al d'implantació (anys 20) i desaparició (1978) dels envelats.

Els envelats són els veritables protagonistes de les festes majors d'aquest mig segle.

Aquesta publicació recull els continguts – el text i part de les imatges – de l'exposició que es va inaugurar a l'Arxiu Municipal, el 23 de juny de 2005.

Índex

La festa	2
Els orígens.....	2
Sant Pere de Gavà.....	3
La Festa Major	4
La casa per la finestra	5
L'envelat. Protagonista de la Festa Major.....	7
Els balls d'envelat, els moments més esperats.	9
El teatre i els espectacles.....	12
La festa al carrer	14
Joc i esport durant la Festa Major	19
La Festa Major com a patrimoni viu	20
La fi dels envelats. Una nova societat.....	24
L'arribada de la democràcia.....	24

La festa

La festa es presenta en contraposició a la rutina quotidiana i això implica una diferent actitud de l'individu en front a l'existència, almenys temporalment.

El trencament amb la feina, la ruptura de normes i codis de comportament, la immersió en una experiència caòtica i efervescent, desemboca en una teràpia regeneradora de la comunitat, celebrant que, inconscientment, viu un retorn imaginari i fascinant cap a un cert igualitarisme.

“Però la festa no és tant sols un entreacte d’efervescència i frenesí que interromp la successió dels dies. En un món a vegades inhumà i sovint difícil, amb tendència a perdre el regust de la fraternitat, es vol instaurar per unes hores una relació més càlida i menys distant entre els homes”

Jack Lang

Els orígens

“La tradició de l’home és essencialment rural i caldrà que transcorrin encara molts segles perquè s’esborri en el seu subconscient l’empenta de la cultura agrària”.

Joan Amades

Pel juny la falç al puny

“El juny, arreu dels pobles mediterranis, d’esclat de sol i blavor del cel, és mes de joia i de bullícia, mes de feina i d’afanys pels camperols, per tal de recollir el fruit de la terra que ens ha d’assegurar el sant pa de cada dia”.

Joan Amades

Les festes majors són en llurs trets més essencials i característics, la supervivència del conjunt dels actes litúrgics i culturals de les cerimònies dedicades a celebrar i festivar les collites. És per això que la majoria se celebren en ple estiu – de Sant Joan a Sant Miquel, és a dir, del solstici d’estiu a l’equinocci de tardor-, quan les grans feines del camp ja han acabat.

Per Sant Pere, però, el nostre poble es trobava encara en plena batuda del blat, fet que obligava, sovint, els gavanencs a compaginar la festa amb el treball i que un com acabat el ball, molts joves haguessin d’anar a tragar garberes a l’era o a la batedora.

Sant Pere de Gavà

Tal com feien els romans amb llurs genis, divinitats menors i esperits tutelars no actuaven pas molt diferentment del nostre pagès que s'encomana a Sant Pere. També els sants, dintre la concepció cristiana, tenen un paper de mediació entre l'home i la divinitat.

La llegenda de la campana

Fa molt, molts anys, que en un tros de platja molt a la vora del riu Llobregat, va aparèixer un dia, una campana amb el nom de Sant Pere, que portava gravat. Uns pecadors van córrer a donar la notícia del que havien trobat i els pobles dels voltants hi anaren per endur-se'n el trofeu al seu campanar. Hi anaren els de sant Boi, però no pogueren fer-la moure. Fracassaren també els de Viladecans i els de Castelldefels que àdhuc havien portat uns bous, però que si vols, la campana semblava que tingués vida i que no es volia moure de la platja. Quan arribaren els de Gavà duïen una burreta. Li lligaren una corda al coll i després li passaren per l'ansa de la campana, i aquella burreta va dur la campana fins al poble. Des d'aquell dia el poble agafà a sant Pere com a patró de la parròquia. Essent a més a més per la seva diada que se celebra la festa major d'estiu.

Josep Solé Vidal

Cada any els gavanencs celebren la Festa Major d'estiu el 29 de juny, en honor de sant Pere, patró de la vila

Els actes religiosos

Els actes en honor a Sant Pere s'iniciaven, cada 29 de juny, amb un repic general de campanes, segut d'un un ofici solemne, que després de Guerra va gaudir de l'acompanyament musical, primerament, de l'orquestra i cor del Patronat d'Acció Catòlica i més endavant de la banda de Rafael Blay o la Coral Sellarés. A partir dels anys cinquanta, enduts pel fervor religiós del moment, es van incorporar al programa l'Ofici de Rèquiem i el rosari.

Les cançons religioses en llaor de Sant Pere, son el començ dels actes que s'aniran succeint en el decurs de la festa. Amb més agraït respecte s'entona un goig, mescla de veus pageses, menestrals, burgeses, treballadores de totes les arts i oficis, que honoren el Sant Patró.

Boi Solé Basomba

L'acte religiós en honor del Sant Patró que originava la Festa Major, consistia en la celebració d'un ofici solemne amb dos o tres capellans, tots els escolans i un orador invitat per al sermó. No cal dir que hi assistien les autoritats locals presidides per l'alcalde i una gran part de la població.

Antoni Tarrida

La Festa Major

Els actes religiosos de la Festa Major en honor del Sant Patró van ser els punts centrals sobre els quals va descansar la celebració, durant molts anys. No és fins a les darreries del segle XIX, coincidint amb el període Modernista, que s'incorporen a les festes majors d'arreu, celebracions populars deslligades de les simples manifestacions religioses.

Comencen a introduir-se, aleshores, els balls amb orquestra i es basteixen, per primer cop els envelats de roba aixecats a l'aire lliure.

La festa més desitjada

La Festa Major d'estiu, la dels envelats, era la més celebrada pel gavanencs, especialment pels més joves, que esperaven les tardes i nits de ball amb delit per iniciar un festeig - fer la broma -

La diada es vivia envoltada d'una nombrosa participació per part dels veïns i veïnes de la vila que veien en la Festa Major un dels pocs moments per retrobar-se amb activitats que no eren accessibles a la major part de la població durant la resta de l'any, com la diversió de les atraccions firals, l'anar mudat o els grans àpats.

El calendari de festes majors era majoritàriament seguit pels joves de les poblacions veïnes – Gavà, Viladecans, Sant Boi i Castelldefels -, que no se'n perdien una, tot i que s'hi havien de desplaçar a peu. Amb el temps, aquesta mobilitat, va propiciar que s'iniciessin relacions i es produïssin nombrosos casaments amb "forasters"

La casa per la finestra

La festa major es caracteritzava per l'abundància i l'ostentació dels bens –sobretot de menjar i beure- que s'ofereixen, així com la generositat i hospitalitat de les famílies.

“Tot el bo i millor prepara / el més pobre i l'hisendat / viu desig brilla en sa cara / per fruir de la gatzara / en el dia assenyalat”

Marian Colomé

Treure el ventre de pena

Quan hom menjava el que havia collit, en escassejar els aliments domèstics es menjava menys, ja que el fet de comprar els aliments era considerat com un luxe que poques famílies es podien permetre. La carn, per exemple, no formava part de la dieta alimentària quotidiana dels gavanencs, o be, en tot cas, només es consumia en els dies feiners les parts del porc considerades menys valuoses.

Es convidaven amics i familiars dels pobles veïns i la festa consistia, bàsica i fonamentalment, en entaular-se i menjar fins afatar-se de tots aquells aliments que hom no tastava mai, els aliments de luxe, el millor que havia produït la casa. Així era costum matar el capó i fins i tot beure xampany.

El menú de Festa Major consistia en l'escudella i el rostit al que s'hi van incorporar, més endavant, el fricandó i els canalons. El segon dia, l'anomenat dels forasters, era també costum fer una gran cassolada d'arròs.

Cal lluir

El trencament de la rutina quotidiana abasta un ampli espectre de comportaments i actituds:

Quan s'acostava la Festa major i en previsió de l'arribada de forasters, l'ajuntament enviava una brigada a arranjar els carrers del poble, aleshores sense asfaltar, ja que estaven plens de sots i roderes que feien els carros, sobretot al carrer de Sant Nicasi, les façanes s'emblanquinaven, les mestresses deixaven la casa neta com una patena i algú fins i tot comprava mobles nous.

Fer el senyor i presumir.

Els gavanencs anaven a cal barber i a la perruqueria, que es veien plenes de gom a gom d'homes que es fan afaitar, - a cal Basomba, cal Magí o a cal Figa - o bé de dones que es fan la permanent.

Estrenar vestit, sabates i barret era un dels principals al·licients per als més joves. Setmanes abans les xicotes que anaven a cosir i les modistes s'afanyaven per tenir tots els vestits enllestits la vigília de Sant Pere.

*I entre balls, plaers, alegries, / bons vestits, fer el senyor /
i gastar molt amb orgies; / la gent passa aquests tres dies
/ que se'n diu festa major.*

Marian Colomé

“ab l'armilla ben rublerta de calderilla”
“ en tres dies es gasta els estalvis d'una anyada”

Els fotògrafs, locals o ambulants, aprofitaven l'ocasió per immortalitzar les mudades famílies gavanenques, al davant de decorats muntats a l'aire lliure o en fotomatonos.

L'envelat. Protagonista de la Festa Major

Els envelats van ser, des de les primeres dècades del segle XX, amb la seva implantació i fins a les darreries dels anys setanta, que van desaparèixer, el gran protagonistes de la Festa Major d'estiu i el veritable punt central on es concentraren la diversió i la rauxa de bona part dels veïns de Gavà.

“No es comprenia una Festa Major sense el corresponent envelat: els alts pals coronats amb banderoles, el cordam i la tanca blanca i negra, era un senyal ben visible que proclamava a tots els vents que aquell era un poble que estava de festa Major”

Antoni Tarrida

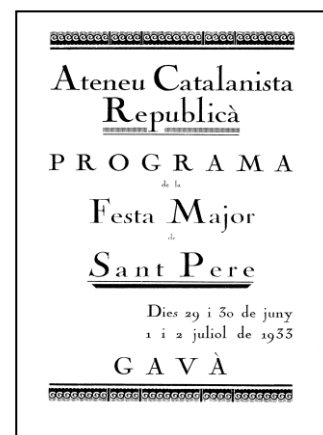
“Les Festes Majors tenien lloc als locals dels del Centre (Foment Català Republicà) i del Casino (Ateneu Catalanista Republicà), i és a partir de l'any vint-i-dos que, per Sant Pere, ambdós bàndols es van engrescar a construir el seu propi envelat, l'element que s'estava convertint en el més típic i imprescindible de totes les festes majors de les poblacions catalanes”.

Antoni Tarrida

Abans del conflicte bèl·lic de 1936, tret dels actes religiosos i el cercavila, que celebraven conjuntament, la resta dels actes festius, els gavanencs, ho feien separatament en els respectius envelats.

« Existia força rivalitat en les celebracions dels actes festius, en especial les festes majors, sobretot la de Sant Pere, ja que cada partit la feia per separat. Durant molts dies es polemitzava i feien comparacions sobre la qualitat de les orquestres, la lluïdesa dels balls, els concerts de nit i les funcions teatrals o lúdiques, per les quals es contractaven els millors actors o cantants del moment, i sobre quin envelat era més gran i ben adornat »

Antoni Tarrida

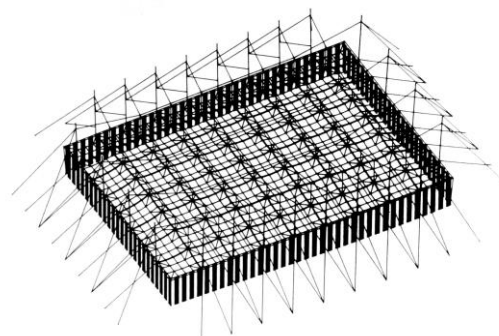
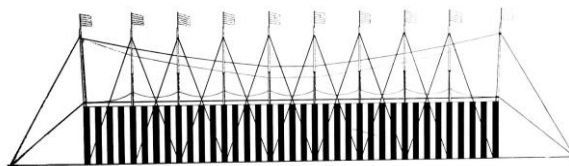

Després del parèntesi de 1937 i 1938, motivat per la Guerra Civil, que no es va celebrar la Festa Major. El juny de 1939 i malgrat l'estretor econòmica, no hi va faltar l'envelat. Tot i que a partir d'aquell moment, l'organització de les festes patronals anirà a càrrec, exclusivament, de l'Ajuntament, en la figura de la “comisión de fiestas”, formada pels regidors de les “comisiones de cultura, Deportes i Festejos” i l'envelat passarà a anomenar-se “monumental entoldado”. Durant els anys cinquanta va prendre protagonisme en l'organització dels actes el Frente de Juventudes y la Obra Sindical de Educación y Descanso.

L'envelat

El tendal rectangular, fet de lona impermeable, del gran espai, axaplugà l'escenari on sonaren les melodies més populars de cada època, tocadres per orquestres de renom, s'hi realitzaren representacions teatrals, projeccions de cinema, s'ecolliria la pubilla de Gavà, la reina de les festes i fins i tot miss turismo internacional....

La pista de ball, encatifada o de fusta, estava envoltada de les llotges, on seien els espectadors. Del sostre penjaven llums amb moltes bombetes i als costats, rere les llotges, més llums i una decoració de cortinatges, tapissos i miralls.

“L'envelat tenia una gran pista. Al voltant s'instal·laven les cadires on seien les persones que no podien, o no volien llogar llotja. Darrera de les esmentades cadires, un xic més elevat, hi anava el primer rengle de llotges que donava la volta a tot l'envelat, tret, és clar, de la porta d'entrada. Separades només per un estret passadís, més elevades encara que les anteriors, venia el segon rengle de llotges, les quals, malgrat ser les més enretirades de la pista, gaudien, a canvi, d'una visibilitat magnífica. Aquest últim rengle també donava la volta a l'envelat, però el dia de la funció es treien les del davant de l'escenari i l'esmentada pista s'omplia de cadires per als qui, tot i no tenir llotja llogada, volien assistir a la representació teatral”

Alfons Gibert

Les llotges s'havien de reservar amb antelació, i se sortejaven la vigília de la festa, amb les mateixes boles que havien servit, anys enrere, per al sorteig dels soldats de lleva

Inicialment els envelats es muntaven en un lloc cèntric de la població, però a mesura que va creixent el poble, passa a altres emplaçaments “més allunyats” com ara al capdamunt de la Rambla, al costat de Can Pere Bori o al pavelló Jacme March.

“Els del Casino sempre el van aixecar al mateix lloc, un solar buit que hi havia a la Rambla davant del seu local i que feia cantonada amb el carrer de Santa Gertrudis, avui del Centre. En canvi, els de la part del Centre van alternar diverses vegades l'emplaçament, al camp dit del Perico, lloc on avui hi ha l'edifici Badosa de la Rambla; després es van decidir per uns solars desocupats situats entre la plaça de Dolors Clua i el carrer de Sant Isidre i a l'inici dels anys trenta, el feren no gaire lluny del seu rival, un solar que va quedar a la Rambla, xamfrà amb el carrer Viladecans i al costat del primer pou Municipal que es va fer a Gavà”

Antoni Tarrida

Els balls d'envelat, els moments més esperats.

“El dia de Sant Pere, després de l'ofici, s'acostumava a fer ball infantil, per la tarda, el que es deia ball de societat, i per la nit, després d'haver-se efectuat un gran concert musical davant els “salons-café” respectivament, amb els clàssics solos de trompeta que els homes esperaven amb delit, es feia el gran ball de gala on el jovent estrenava els vestits, tant els nois com les noies, que fins alguna se'l posava de llarg.”

Antoni Tarrida

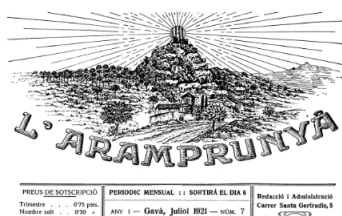
Durant la sessió de ball se'n reservava un exclusivament pels casats, que s'anomenava el vals dels casats. El ball del fanalet, el ball de rams i el ball de la toia eren també moments molt especials. En el primer d'ells la parella ballava amb un fanal encès, mentre s'apagaven els llums del local. En el ball de rams, el noi havia de comprar un petit obsequi a la noia i només ballaven les parelles que mostraven el ram. El ball de la toia s'iniciava amb la prèvia subhasta d'un regal. Qui guanyava la toia tenia dret a demanar ballar en solitari, al bell mig de la pista, amb la parella escollida, cosa que originava el natural murmur de l'assistència.

A la meitat de la sessió, es feia un descans que s'anomenava la mitja hora, que els balladors aprofitaven per anar a beure i moltes parelles per iniciar un festeig

Després es reprenia el ball fins la matinada, a vegades amb les primeres clarors que, a les primeres dècades del segle, acabava amb el popular vals jota, on els més acèrrims giravoltaven fins l'extenuació.

Balladores i balladors comprometien els balls abans de començar la sessió i les noies apuntaven els noms de qui els sol·licitaven un ball en un carnet. Les nombroses assistents solien anar acompanyades per familiars, que s'estaven a les llotges, ja que era mal vist que una noia assistís a un ball tota sola.

Comprometre's a ballar repetidament diverses peces musicals amb un mateix noi, implicava obrir expectatives, aprovar tàcitament el començament d'un apropament volgut, i a voltes desitjat per ambdues parts.

“I ball per tot arreu; i trajos a quin més bonic I cares més boniques que'ls trajos i rialles encisadores; això és festa, ells (els joves) son els que frueixen essent els actors i els demés, els que mirem, riem de veure'ls, i l'alegria de la festa ens omple l'ànima de joia”

L'Aramprunyà, 1921

I ball per tot arreu; i trajos a quin més bonic i cares més boniques que'ls trajos rialles encisadores; això és festa, ells (els joves) son els que frueixen essent els actors i els demés, els que mirem, riem de veure'ls i l'alegria de la festa ens omple l'ànima de joia.

L'Aramprunyà, 1921

Les orquestres i els ritmes

Al Llarg dels anys han passat moltes orquestres pels envelats de Gavà, tant locals com foranies ; pel que fa a les primeres, es recorda la Mickey Jazz –després de la Guerra, Orquestra Bruach-, l'orquestra Royaltic, l'Orquestra Dickshon, l'orquestra Blay... els Ramblers, l'Orquestra Montoliu, els Demon's Jazz, Els Montgrins de Torroella, Ritmo Azul, de l'Hospitalet, Ramon Calduch i el seu conjunt, els Fatxendes de Sabadell, l'orquestra Costa Brava, Toni Ronald, Luis Aguilé i el seu conjunt, Rudy Ventura, l'orquestra Windsor amb Salomé, l'orquestra Ramón Evaristo, Bruno Lomas, Luc Barreto, els conjunts Lone Star i Formula V, Basilio, Georgie Dann, Los Sirex, els Germans Calatrava, Nino Bravo

ORQUESTA ATRACCION BLAS WILSON

Els ritmes variaven segons la època, ja que els gavanencs no restaven al marge de les modes; el repertori anava des dels pasodobles fins al mambo, passant per valsos, foxtrots, boleros i els lents slows, els més esperats per les parelles d'enamorats.

Lunes, día 29

A las 7 de la tarde

en el Entoldado sesión de baile por el conjunto

FORMULA V

y la ORQUESTA

«FACHENDAS»

A las 10,30 de la noche

En el Entoldado, Elección de **MISS TURISMO 1.970**, entre jóvenes extranjeras radicadas en Campings e instalaciones turísticas del término municipal.

A las 11 de la noche

En el Entoldado extraordinario baile por el renombrado **CONJUNTO**

y la ORQUESTA

«FACHENDAS»

PROGRAMA DE ACTOS Y FESTEJOS

Día 25, sábado

A las 10'30 noche, en el entoldado

Gran baile

a cargo de la

Orquesta Windsor

con **Salomé**

y EL CONJUNTO

LONE STAR

El ball infantil

L'envelat acollia, també, el ball infantil, que, amb el temps, es transformà en un espectacle variat, amb actuacions de titelles, pallasos, mags i acròbates i on es regalava una cocacola i una bossa de lllaminadures a la canalla. Com en el ball del grans, durant els anys 70, es feia l'elecció de la Reina Infantil.

Per Sant Pere de l'any 1968, destaca la intervenció del popular Enric Casademunt de Radio España de Barcelona, amb el seu ninot "Paulinet"

El programa de festes s'iniciava el dia de la vigília de Sant Pere, normalment amb la representació d'alguna obra teatral, espectacle de varietats o l'actuació d'una companyia de sarsuela, que sempre contaven amb els millors actors, actrius i cantants de l'època.

LA GLORIOSA

(Barcelona, Isabelina i Revolucionària)

Ateneu Catalanià de República GAVA

ENVELAT MONUMENTAL

ORDRE DEL PROGRAMA

DIJA 29, a les 7 de la tarda

GRAN THE CONCERT

Orquestra per l'Obertura "FATZENDES" de Schubert

DIJA 29, a les 10 de la nit

GRAN CONCERT

per la meitat Obertura i a continuació aires ball de S. L. i aires de

ENVELAT

DIJA 29, a les 6 de la tarda

Gran acompanyament a la Sala del Teatre

JAUME PLANAS I BELLS NEVETS

Principals figures que col·laboren en la república

Bernardes Francis Sullivan Kama

per la seva part, a la ball i a la cançó

Carne Salazar Henri-Bray Jack-Boy

per la seva part, a la ball i a la cançó

CARMELITA AUBERT

VEDETTE

per la seva part, a la ball i a la cançó

DIJA 30, a les 7 de la tarda

GRAN THE CONCERT

Orquestra per l'Obertura "FATZENDES" de Schubert

DIJA 30, a les 10 de la nit

GRAN BALL DE SOCIETAT

per la meitat "Catalunya" i "Fatenxens" de Schubert

GRAN BALL DE SOCIETAT

per la meitat "Catalunya" i "Fatenxens" de Schubert

LA COMISSIO

La festa Major de l'any 1933, els assistents a l'envelat de l'Ateneu Catalanista Republicà pogueren gaudir de l'original espectacle de Jaume Planas -l'introduïdor del Jazz a Barcelona, als anys 20- i els seus Disc Vivents , una orquestrina espectacle que va néixer després d'un viatge de Planas per Amèrica

El dia de Sant Pere de 1934 va tenir lloc un important esdeveniment teatral, s'estrenà, a l'envelat del Foment Català Republicà, l'obra La Gloriosa, de Miquel Poal, a càrrec de la companyia del Teatre Apolo de Barcelona, amb la popular actriu del Paral·lel, Assumpció Casals i Josep Clapera, primer actor i director.

L'envelat però no va ser l'únic escenari on els gavanencs van poder gaudir de la Festa Major. També el Centre Cultural, el Casino i el Teatre Maragall, més adequats i ben equipats que els envelats, acolliren diversos espectacles com ara la "Gala de la Canción" de l'any 1971 en la que hi va actuar, entre d'altres, Núria Feliu

Les sales de cinema de la vila aprofitaven per programar les millors pel·lícules de la cartellera del moment. Primer al Gran Saló Novetats i al Cine Núria i més endavant, al Casino, Centre Cultural, Kursaal i Maragall.

La festa Major de l'any 1974 es presentava l'Asociación Cinematográfica Gavà, amb la projecció de la pel·lícula "El jardín de los finzi Contini" de Vittorio De Sica i una sessió de cinefòrum conduïda per l'historiador del cinema, Miquel Porter Moix

La festa al carrer

El fet de que es tractés de la festa major d'estiu donava peu a que s'organitzessin, des del principi, un bon nombre d'activitat a l'aire lliure

El Castell de focs

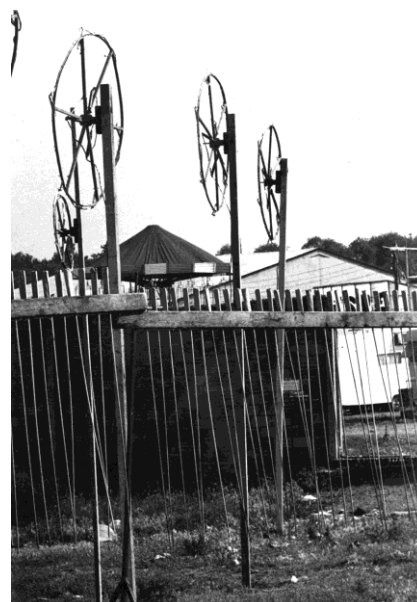
El foc és un dels quatre elements de la natura. El foc és vivificador i devorador: dóna claror i escalf, crema i destrueix.

El foc pertany als deus: el foc del cel, que esclata en el llamp i el tro, i el foc de les entranyes de la terra, que vomiten els volcans.

“Des del segle XVI, la pólvora ha desplegat noves formes festives d'expressió del foc, en les quals l'esclat lluminós, els raigs d'espurnes, el fum i l'explosió sorollosa adquireix una rellevància impressionant”

Joan Soler i Amigó

L'altre oportunitat que ha proporcionat l'ús de la pólvora és la dels focs d'artifici, antany anomenats grecs o voladors. L'encís de badar mirant cap amunt la bellesa efímera però intensa de coloraines canviant, fa que el castell de focs hagi estat, a partir dels anys cinquanta, a Gavà, un espectacle multitudinari.

A Gavà, el castell de focs, contràriament al que és costum a la resta de Catalunya (que la clou), marca l'inici de la festa major i sempre va anar lligat a l'emplaçament de l'envelat i la fira. Durant molts anys van tenir lloc al camp municipal de futbol fins que, a finals dels setanta, es traslladà als terrenys que actualment ocupa l'estadi d'atletisme.

La Fira

En les primeres dècades del segle XX, per Sant Pere, els firaires instal·laven, primerament a la plaça Major i després, a la Rambla, paradetes i atraccions on s'hi podia comprar tota mena de llaminadures i joguines i també participar de jocs d'atzar o punteria.

“ El firal cabia en la plaça on ara hi ha el mercat, i en tant petit lloc s'instal·lava un cavallet que rondava al so d'un manubri , dues parades de diverses joguines i quincalleria, un torronaire de Sant Vicens dels Horts, un neuler que era l'embadaliment de la menudalla amb la seva caixa rodona de llauna”

Marian Colomé

S'hi podien trobar atraccions del tipus la barraca del “tir al negre” on un home embetumat treia i amagava el cap per un forats i al que s'havia d'encertar a cops de pilota per tal d'aconseguir el premi. O la de “tir al colom” en la que el firaire lligava les bestioles per una pota a un pal i, a cops de pedra, era imprescindible fer sagnar l'animal per poder endur-se'l. Més endavant aquestes pràctiques foren substituïdes pel tir amb escopetes de balins, a objectes inanimats.

Al firal de la rambla, no hi faltaven els cavallets, el tir al blanc, la venda de petites joguines i els cridaires venedors de neules i gelats de crema, que traginaven l'aparell i la lleponeria a coll-i-be i eren les delícies de la canalla.

Per tal que els cavallets poguessin voltar, el firaire llogava a tres o quatre vaillets, perquè empenyessin l'artefacte agafats a unes nanses que hi havia a l'eix central ».

Antoni Tarrida

El Firal, tradicionalment lligat a l'envelat, va haver d'abandonar, també, el centre, per instal·lar-se als afores de la població. L'inventari d'atraccions disponibles anava en augment i es tornava cada cop més voluminós en aparèixer les sínies i els autos de xoc.

Els nous emplaçaments escollits van ser els terrenys del capdamunt de la Rambla, prop de can Pere Bori i posteriorment, ja en la dècada dels setanta, els que actualment ocupen l'Avinguda Diagonal.

L'ambient de festa

La pols, el calor, els crits, el fum, les escopetejades, els petards, els paperets, les serpentines, les músiques de les parades d'atraccions, els crits dels venedors ambulants... constituïen l'ambient de la festa

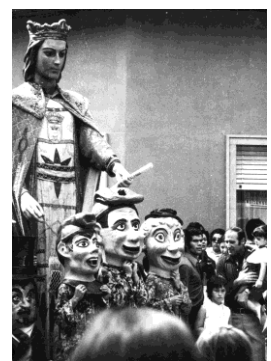

Cercaviles

Al matí del primer dia de festa, tothom s'adonava del començament dels actes festius pel pas, pels carrers més cèntrics de Gavà, de cercaviles i d'una banda musical.

“Els primers cercaviles anaren a càrrec de la cobla que es llogava per les sardanes i més tard per les populars bandes dels blancs i els negres que crearen els mestres olocauencs afincats a Gavà, els recordats Josep Roselló i Rafael Blay »

Antoni Tarrida

Aquest cercaviles musicals van ser substituïts, a partir dels anys 70 per als “pasacalles” de majorettes, que anaven acompanyades per una banda de “cornetas i tambores » com ara la de la Creu Roja o de la O.J.E. i en ocasions per gegants i capgrossos

Les sardanes

Una de les activitats més celebrades i que ja des de principis de segle, desplegava una participació més gran era, sens dubte, la tradicional ballada de sardanes on la cobla és alhora la principal formació musical de la festa.

A la festa Major de l'any 1922 trobem que la cobla La Principal de Santa Coloma de Farnés, durant dos dies consecutius fa audicions de sardanes al matí i balls a la tarda i a la nit.

Fruit de la tradicional afició sardanista de Gavà, als anys quaranta l'inquiet mestre i compositor Rafael Blay decidí formar la cobla Brugués.

"La cobla, cap el tard de la vigília, / se deixa oí a la plaça dolçament, / i, al refilar sardanes la tenora, / de goig el cor batega del jovent"

...

"I ara que la sardana empordanesa / ha arrelat al poble de Gavà, / a molts festa major n'ols semblaria / si no's dansés un ball tan català"

El Trovador de la Sentiu (Rafael Garriga)

El concurs de castells de sorra i el joc de trencar l'olla

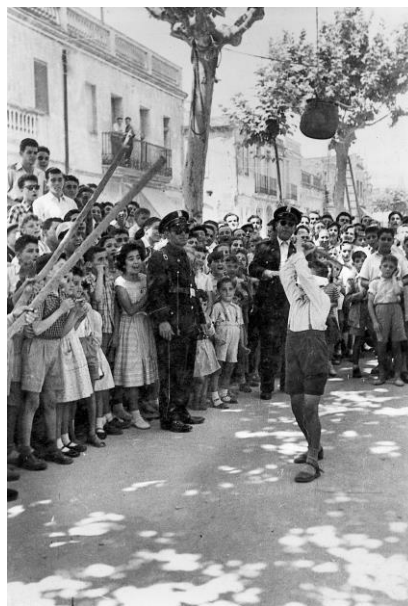
Una activitat adreçada als infants, que molts recordaran, era el “Concurso Internacional de Castillos i Esculturas de la arena”, que organitzava “El Correo Catalán” amb el patrocini de la Coca-Cola, i va tenir lloc, primer a la rambla i més endavant, a la platja.

Els guanyadors anaven a una final provincial, aquests a una nacional i, finalment a la internacional que se celebrava a França.

Una altra activitat de Festa Major que atreia a la canalla, era el tradicional joc de trencar l'olla, que normalment, també, tenia lloc a la Rambla.

L'olla s'omplia de llaminadures i els vaillets, per torns i amb els ulls embenats, li havien de donar cops amb un bastó per trencar-la.

Joc i esport durant la Festa Major

La relació entre el joc i la festa és connatural i d'orígens remots. Cada poble té la seva herència lúdica que forma part del seu patrimoni cultural.

A banda dels balls, a la Festa Major de Gavà tampoc hi podien faltar Jocs i esdeveniments esportius tan diversos com ara partits de futbol, basquet, handbol i hoquei sobre patins, curses de bicicletes, regates, combats de boxa i judo, concursos de tir al plat, competicions d'escacs, tenis i natació, exhibicions gimnàstiques, demostracions d'aeromodelisme.

El plat fort, però, sempre ha estat el futbol, que ja l'any 1921 formava part del programa d'actes de la festa Major. En nombroses ocasions els jugadors dels Gavà van enfrontar-se amb grans equips com el Futbol Club Barcelona o el Reial Club Deportiu Espanyol, el programa anunciava la participació de "primeríssimes figures".

Una de les activitats més esperades per als caçadors locals era el concurs de tir al plat, ja que coincidia amb el període que tenen les armes en veda. Tant va se l'èxit de la tirada de l'any 1964 que es van acabar els plats, tot i la gran provisió que se n'havia fet.

La Festa Major com a patrimoni viu

La Festa Major és, abans de res, un cos viu i, per tant, en constant moviment, emmotllable per les mans i les idees de cada estrat generacional i deixa de tenir sentit si les persones no la renoven constantment.

La capacitat d'integració de nous elements a la festa ha estat el millor indicatiu de la vitalitat de la societat gavanenca.

En resposta a la crida de les diverses comissions de festes les entitats gavanenques han estat presents en la festa major, incorporant activitats pròpies o organitzades per a l'ocasió.

Concursos i exposicions

Exposició de treballs i labores realitzats per la Escuela Mixta de Sección Femenina el la jefatura local del Movimiento, a la Rambla.

A rel de la creació de l'Agrupació Fotogràfica Gavà, als anys 50, es començaren a poder veure exposicions fotogràfiques d'interès, com les del salons nacionals de fotografia i les del premi Negtor

A principis dels setanta L'Agrupació de Cinema Amateur organitzà els concursos socials de cinema amateur, que tenien lloc al Centre Cultural

Elecció de Pubilla de Gavà

A partir dels inicis de la dècada dels seixanta es va incorporar al programa d'actes de la Festa Major, l'elecció de la pubilla del poble. En l'edició de 1962 va resultar escollida Montserrat Campmany com a tercera pubilla local, juntament amb les dames d'honor Montserrat Guinot i Montserrat Sans. La guanyadora optava a la categoria de pubilla comarcal, títol que li va ser concedit a l'Hospitalet, com també va ser proclamada pubilla de Catalunya, al Palau de Música. La darrera pubilla de Gavà va ser Antònia Espinosa, escollida a la Festa Major de 1963

El jurat, primerament, feia una preselecció sobre el terreny, és a dir entre totes les noies gavanenques assistents al ball i se'n triaven una desena com a candidates. Seguidament participaven, amb les seves parelles, en un ball, interpretat en el seu honor.

“Llegada la hora de la elección el jurado valoró las circunstancias morales de las señoritas preseleccionadas en el propio lugar de la fiesta. Todas, absolutamente todas, reunían cualidades morales suficientes para el galardón”

Un cop proclamada la nova pubilla i les dames d'honor de Gavà, iniciaven un ball amb l'alcalde i membres del jurat.

La pubilla s'havia de comprometre a participar en els diferents actes públics organitzats tant pel consistori com per entitats

El certamen l'organitzava el diari barceloní Solidaridad Nacional

Reina de les festes

A finals dels anys seixanta, aparegué una nova forma d'exaltació femenina, la Reina de las fiestas durant la sessió del ball de revetlla es triava, entre les joves assistents, la "Reina de las Fiestas de San Pedro", de l'any. La jove gavanenca escollida presidirà tots els actes oficials i fins i tot fins i tot farà "el saque" d'honor el dia del futbol.

La Festa Major de l'any 1967 va ser coronada Reina de las Fiestas la jove Marta Martí acompanyada de les dames de honor: Maria Rosa Castillo i Marina García.

En una crònica apareguda al periòdic Brugués podem llegir:

"Durante el trascurso de las fiestas de San Pedro un jurado compuesto por personalidades de nuestra villa la coronó reina de las Fiestas y ella, así como sus damas de honor, fue la representación viva, resplandeciente, de toda la juventud femenina de Gavà".

Miss Turisme internacional

També als anys seixanta es crea la gala per l'elecció de "Miss Turismo Internacional" entre les turistes dels càmpings de Gavà. L'any 1971 es van presentar quinze concursants dels càmpings Tres estrelles, La Ballena Alegre, Càmping Gavà i Albatros.

L'acte es va celebrar a la Discoteca Silvis i el premi va ser un viatge a Palma de Mallorca.

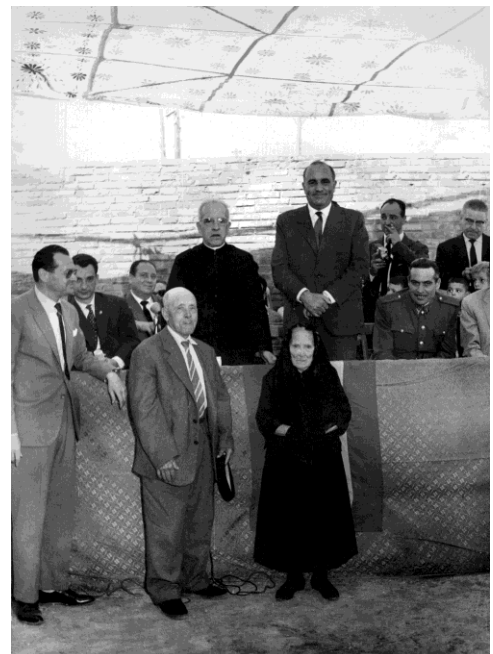
Festa de l'arbre i Homenatge a la vellesa

Als anys 60 es van agrupar i incloure al programa d'actes de la Festa Major, dues activitats que ja es venien realitzant per separat i en altres dates. La Festa de l'Arbre i l' Homenatge a la vellesa.

Avis i nens es concentraven a l'Ajuntament per, acompanyats per la banda de Rafael Blay, anar a l'església, on es celebrava una missa, amb l'assistència, com era costum a l'època, de l'alcalde, autoritats i jerarquies.

Acabat l'ofici es palpaven els arbres, es procedia al lliurament als avis una llibreta d'estalvis i hi havia actuacions musicals i repartida general de cocacoles i fantes.

La fi dels envelats. Una nova societat

A mesura que la societat deixa d'ésser agrària, els seus ritus, i en conseqüència les seves festes, es troben menys condicionades pel calendari agrícola. Per tant, ja no seran les estacions i la seva incidència en els cicles dels cultius el que determinarà la ritualització i la periodització de determinades activitats.

Aquest canvi implica també transformacions demogràfiques, polítiques, socials, i ideològiques que configuren una societat i una cultura noves que incideixen en les festes populars, perquè aquestes són reflex de la seva història i de la seva evolució.

A mesura que la societat gavanenca es va anar industrialitzant, es va produir l'arribada d'emigrants que van ser l'impuls imprescindible per fer realitat aquesta nova societat. S'estableix, per una banda, la progressiva adaptació dels nous gavanencs a la festa local i, per una altra, la seva contribució a l'hora d'enriquir els actes festius.

FESTA MAJOR POPULAR GAVÀ 78

DIA 28 DE JUNY
a 3/4 d'onze de la nit
Concert a càrrec de la CORAL SELLARÉS a la Torre Lluch.

DIA 29 - SANT PERE
a les 5 de la tarda
Concentració de BICICLETES al passeig Maragall i ronda pels carrers del poble.
a les 7 de la tarda
Festival de MÚSICA ROCK al Centre Cultural.

DIA 1 DE JULIOL
a les 11 del matí
Al Camp de Futbol, partit:
C. F. BENIDORM - ASSOCIACIÓ DE VEINS CAN TINTORÉ
a les 5 de la tarda
Al local de l'Associació de Veins a Can Tries CINEMA INFANTIL.
a les 7 de la tarda
Al Col·legi Ave Maria CINEMA INFANTIL.
a les 10 de la nit
A la Torre Lluch, GRAN BALL amb música, cinema, bar, tenders i l'actuació de "LA SEDETA".

DIA 2 DE JULIOL
Al matí CERCAVILA.
a les 5 de la tarda
Al Passeig Maragall, JOCS INFANTILS.
a 2/4 d'onze de la nit
Concert a la Plaça Major (encara dita del "Generalísimo"), a càrrec de "SOLISTES DE CATALUNYA".

ORGANITZA:
Entitats Cíviques i Culturals, Associacions de Veins, Partits i Centrals Sindicals.

AMB EL SUPORT DE: Caixa d'Estalvis del Penedès, Caixa d'Estalvis de Barcelona, Caixa de Pensions per a la Veïessa i d'Estalvis, Caixa de Catalunya i Banco Catalana.

L'arribada de la democràcia

La desorientació política del poder durant la transició va esperonar la voluntat de molta gent d'accelerar els canvis en la vida pública dels ciutadans. Una de les accions que es van emprendre va ser l'organització de la Festa Major Popular Gavà 78 en contraposició a la festa oficial promoguda per l'Ajuntament, sota el nom de Fiesta Mayor de San Pedro.

La iniciativa va partir d'un col·lectiu anomenat "La Mata de Jonc" amb l'objectiu de recuperar el carrer com a espai físic de trobada i de manifestació col·lectiva.

Concerts a l'aire lliure, una cercavila amb drac i xanquers o la primera trobada de bicicletes són alguns dels exemples del dinamisme dels actes que van tenir una gran participació.

Un any després, el 1979, la "Mata de Jonc" es dissol com a conseqüència de les primeres eleccions democràtiques i comença una nova etapa en la història de la nostra ciutat que repercutirà, com en moltes altres coses, en l'organització i la concepció de la seva Festa Major.

La festa major ha evolucionat amb la societat, i lluny de constituir una realitat estàtica, actualment constitueix una realitat viva, dinàmica de la que tots nosaltres, conscient o inconscientment participem.